

Kristoffer Høy Sidenius' translokationstale

Taler

Kristoffer Høy Sidenius
Rektor på Gribskov
Gymnasium

Dato

23. juni 2017

Sted

Gribskov Gymnasium

Kære studenter,

I har gjort det. I har klaret tre år i gymnasiet. Tillykke! Klap jer selv på ryggen! Og lad os klappe af jer, og af jeres dygtige lærere og jeres forældre, som har bakket jer op i løbet af de tre år!

I årets skolekomedie mødte vi forfatteren Marcel Proust, hvis roman, *På Sporet af den Tabte Tid*, er berømt for madeleinekagen, der vækker hovedpersonens barndoms minder - en svunden tid. Som rektor vil jeg naturligvis håbe at jeres ungdoms minder om gymnasiet særligt vækkes, når I i jeres videre studier støder på faglige begreber og viden om dette og hint, og så pludselig husker: ”Det lærte vi da allerede i gymnasiet”. Men realistisk set, så er det måske snarere duften af doven fadøl efter en fest, eller for nogle i jeres årgang (særligt drenge) en bestemt sang, der vil bringe gymnasieminderne frem (synges: ”Vi skal på grillen / Vi skal på grillen / Og vi skal ha’ pølse mix”). Uanset, hvad der vækker minderne, så er det godt at vide, at I hvert år altid kan komme tilbage til Gribskov Gymnasium til gamle elevers aften den sidste fredag i november. Meld jer til på Facebook!

Minderne skal nok komme. Og jeg vil også altid mindes jer, for det har været en fornøjelse at lære jer at kende. I har fyldt gymnasiet med liv – hver eneste dag. I løbet af jeres tre år på gymnasiet har jeg set undervisning utallige gange i alle jeres klasser. I har blandt andet brilleret med analyse af nyere danske noveller, blik for det skønne i integralregning, viden om det amerikanske politiske system, beherskelse af kinesiske skrifttegn, demonstreret specialiseret bioteknologisk viden om fotosyntesen på et ”sygt” højt niveau og naturligvis udfoldet jeres musikalske evner og vist jeres skuespiltalenter, hvilket hele gymnasiet har nydt godt af til morgensamlingerne, Gribstock, det Gyldne Bånd og skolekomedien. I har imponeret mig med jeres engagement i den daglige undervisning, selvom

jeg da en gang i mellem også har set momentane udfald, når digitale fristelser har ”snappet” jeres koncentration.

Om lidt forlader I så gymnasiet og kan dele jeres sidste ”insta” og ”snap” fra Gribskov Gymnasium. Spørgsmålet er, hvad skal I så bruge jeres studentereksamen til? Fra politisk hold presses I konstant af karakterkrav, gennemførselsfrister, og mantraet om, at I skal vælge nu og vælge rigtigt. Men tillad mig at mane til besindelse, og minde jer om at høje karakterkrav kun siger noget om, hvor mange ansøgere der er til en given uddannelse i forhold til antal studieplader på den pågældende uddannelse. Specifikke karakterkrav siger intet om, hvad en uddannelse kan føre til, hverken noget om, hvor mange oplevelser I vil få gennem studierne og i jeres fremtidige arbejde, eller hvor mange (eller hvor få) penge I vil komme til tjene. Det er værd at huske, at 70% af alle videregående uddannelser kun kræver en bestået studentereksamen. Så der er ingen grund til at gå i panik over de høje karakterkrav, og samtidig er der heller ingen undskyldning for ikke at tage en videregående uddannelse.

I skal vælge videregående uddannelse med hjertet, og ikke fordi andre synes, det er det rigtige. Den lige vej fra gymnasiet til videregående uddannelse er god for dem, der ved, hvad de vil. Men for alle jer, der ikke har fundet jeres kald endnu, så vil jeg naturligvis anbefale et sabbatår – eller flere. Men det (eller de) år skal ikke henslænges på sofaen, men bruges til at udforske verden. Prøv at få et rigtigt (kedeligt) arbejde. Lav frivilligt arbejde. Tag på højskole. Rejs ud i verden. Glæd jer over, at I ikke aner, hvad livet vil bringe.

I sin nye fremtidsroman *Mimesis* beskriver forfatter Thomas Kampmann Olsen verden, som han forestiller sig den i 2045. På et tidspunkt siger hovedpersonens far (født i 1989) til en yngre kvinde (født i 2007), som han møder i et virtual reality spil: ”Tingene er gået så hurtigt, og I har Ikke fået tid til at opleve hvem I er”. Jeg håber at denne fremtidsbeskrivelse af unge, der i dag er ca. 8-10 år yngre end jer, ikke vil passe på hverken dem eller jer, og at I vil få tid og give jer tid til at opleve, hvem I er, og hvem andre er.

Med jer på vej ud i oplevelserne har I ud over jeres eksamensbevis også en anden ting med i tasken: den der helt umålelige ting, som vi kalder for ”almendannelse”. Dannelsesbegrebet er ofte til debat, og som i al god humaniora findes der mange definitioner på, hvad det er for en størrelse. Forfatteren Villy Sørensen har for snart 20 år siden givet et godt bud. Han siger,

at man er almindannet, når ”man er engageret ud over sig selv i de fælles problemer... Dannelse har at gøre med fællesskab, man kan ikke bare være dannet for sig selv”. Det synes jeg er en glimrende definition på dannelse, fordi den understreger, at det ikke er nok at være sig selv nærmest. Man må og skal udfolde sig i relationer til andre og tage hensyn til dem for at kunne kalde sig selv for dannet.

Jeg vil anbefale, at I på jeres vej ud i verden løfter blikket fra karakterskalaen, tænker på dannelse som skabt i fællesskab, og bevarer den nysgerrighed, som I havde, da I startede i gymnasiet, og som I nu skal udforske på ny, eller som fysikeren Stephen Hawking siger det: ”Husk at kigge op på stjernerne og ikke ned på dine fødder. Forsøg at give det, du ser, mening og at undre dig over, hvad der får universet til at eksistere. Vær nysgerrig. Og lige meget hvor svært livet ser ud, så er der altid noget, du kan gøre og få succes med. Det betyder noget, at du ikke bare giver op”.

Jeg er sikker på at I ikke giver op - selvom livet af og til vil være overvældende og forvirrende. Særligt for jer med alle de muligheder, I har, kombineret med samfundets (og jeres forældres?) krav om, at I skal vælge rigtigt med det samme. For hvordan gør man det? Jeg aner det ikke! Hvis jeg havde formlen, så ville jeg give den til jer! I må med jeres nysgerrighed selv finde jeres vej gennem uddannelser og livet. Fra mig må I nøjes med at få to begreber, som jeg vil bede jer om at være opmærksomme på i resten af jeres liv. Hvis I ikke kan huske de to begreber, når I går ud i vognene – eller når I vågner lidt slidte i morgen - så frygt ikke, for talen kan genses på YouTube og læses på min blog – så lige nu kan I bare læne jer tilbage og lytte.

Det ene begreb skal I, når det nævnes, altid tage jer i agt for. Det er helt ok, hvis I bliver bange - rigtig bange - når det nævnes. Det begreb er, som de kvikke har gættet: Data! Se - der blev I bange! Data! Men vi skal længere ind. Helt ind i datamaten....

Når vi kommer ud af datamaten, så kaster vi os over det andet ord, som I skal værne om og kæmpe for og med. Det er selvfølgelig: ”vildskab”.

Men lad os først tage en tur ind i ordet *Data*. I dag er ”data” blevet et rigtigt buzzword. Vi finder det i en lang række sammensatte ord, fra det tidlige ”datamat” til ”datacenter”, ”dataregister”, ”database”, ”datakvalitet” og

”datanom”. Vi taler om ”dataunderstøttet læring”, ”dataoplyst ledelse”, og Undervisningsministeriet har tilmed et såkaldt ”datavarehus”. Så det er et ord, vi ikke kan undgå. *Data* er ifølge *Ordbog over det Danske Sprog*: ”nøjagtig oplysning, ofte udtrykt i en objektiv eller målbar form”. Nu tænker I måske: ”hvorfør skulle vi så være bange for data, der er jo ikke noget galt i at måle, og veje og det kan jo være godt med målbare og nøjagtige oplysninger”. Ja, det kan det – måske?

Vi kan vel sige, at ”data” i sig selv ikke er problematiske, men at det snarere er den blinde tro på og nærmest forherligelse af *data*, som er fremherskende i dag, der er problematisk. Vi gør klogt i at nuancere billedet mere, og altid tage forbehold for ”datakvaliteten”, således som det på fin vis gøres i forordet til den 20 år gamle publikation fra Danmarks Statistik med den rammende titel: *Den Hvide Hue – Hvad fører den til?*, som forsøger at beskrive, hvad der sker med eleverne efter gymnasiet, og hvor det i forordet understreges at ”Registerdata kan, som andre data, også være fejlbehæftede”. Og det gælder uanset, hvor store undersøgelserne er. Det, der kaldes ”big data”, er måske den mest skræmmende og intetsigende form for data. For som litteraturforskeren Stanley Fish skriver i en bog om argumentation: ”Faktisk kunne du stable data til det dannede en stak, der var højere end ti Empire State bygninger, og det ville ikke fortælle dig noget som helst”. Heri har Stanley Fish ret. ”Data” siger ikke noget i sig selv. Det er måden, vi bruger data på, måden vi fortolker data på, der siger noget, og vores fortolkning beror altid på vores perspektiv, og de samme data kan føre til vidt forskellige fortolkninger.

For mig er et af de største problemer ved at tro blindt på data, at data ikke tager højde for relationer. Hvis vi f.eks. kun målte jer på jeres studentereksamens karaktergennemsnit, så ville vi ikke kunne se, at I i gymnasiet også har udviklet jer som mennesker og fået det der umålelige ”almendannelse” med jer. I ville bare blive brikker i ”big data”. Men I er så meget mere end det. I er vidunderlige, dejlige, tossede, hensynsfulde, begavede og sjove unge mennesker, der ikke kan reduceres til at være ”data”. Det skal I huske. I skal aldrig stille jer tilfredse med at blive reduceret til data, og tag jer i agt overfor dem, der tror, at ”data” er ”sandheden” om ”virkeligheden”.

Og således opmuntret er vi nået til dagens andet ord, som vi kan se som modsætningen til data, nemlig vildskab.

Vildskab bliver ofte opfattet negativt, som den dyriske modsætning til menneskelig ”fornuft”. Vildskab skal her ikke forstås som den løsslupenhed og det tab af hæmninger og kontrol, som I oplever i festligt lag, og som I på gribende vis har beskrevet i jeres *Blå Bog*. Vildskab er heller ikke en passende beskrivelse for tossede præsidentielle tweets, og selvom det synes dyrisk, så er vildskab ikke en dækkende betegnelse for de vanvittige og frygtelige terrorhandlinger, der for tiden desværre næsten er blevet hverdagskost.

Her skal vildskab ses som modet til at turde tænke anderledes og udfordre fastgroede forestillinger om virkeligheden. Jeg vil derfor vove den påstand, at I (og vores samfund som helhed) har brug for mere vildskab. Jeg er helt enig med den nyudnævnte direktør for Nationalmuseet, Rane Willerslev, (som ofte selv beskrives som fuld af vildskab), der i sin helt nye bog *Tænk Vildt: Det er guddommeligt at fejle* slutter af med at sige:

I fremtiden bliver der i højere grad end nogensinde brug for folk, der tør tænke vildt og tør tage fejl. Som forstår at fejle produktivt. Der er ikke et minut at spille; vi må have denne kollektive egenskab installeret i vores undervisnings- og uddannelsessystem snarest muligt. Det gælder ikke bare dét, vi skal leve af. Det er ellers vigtigt nok. Det handler også om den måde, vi sagtens kunne leve på. Legende. Seriøst.

Jeg håber, at I vil følge Rane Willerslev råd. At I ”tør tænke vildt” og altid vil ”fejle produktivt” både videnskabeligt og menneskeligt, og i det hele taget leve ”legende”. Jeg håber, at I ikke altid vil følge strømmen og gøre det samme, som de andre gør, fordi I tror, at det er det rigtige, eller fordi I tror, at I bør gøre noget bestemt, som f.eks. at tage en bestemt fornuftig uddannelse i stedet for at forfølge jeres egen vilde drøm.

Vi skal ikke alle sammen se ens ud, tænke ens, eller opføre os ens. Når vi giver vildskaben plads, så hylder vi mangfoldigheden; vi rummer hinandens og verdens skæve og mærkelige sider. Med vildskaben kan vi udfordre ”data” og tænke nyt i både videnskabelig, kunstnerisk og menneskelig forstand.

Og således med ønsket om at jeres fremtidige liv ikke bliver styret af data, men fyldes af den gode skøre vildskab med plads til masser af berigende fejl, dimitterer jeg jer hermed som studenter fra Gribskov Gymnasium 2017.

Kilde

Manuskript tilsendt fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kristoffer-hoey-sidenius-translokationstale-2017>